

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	26 Medi 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Arweinydd
Awdur yr Adroddiad:	Rebecca Maxwell, Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus
Teitl:	Cais Bargaen Twf Economaidd Gogledd Cymru – Adroddiad Cynnydd

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae pob un o'r 6 Chabinet ar draws Gogledd Cymru a sefydliadau partner (Cyngor Busnes Gogledd Cymru a'r sefydliadau Addysg Uwch ac Addysg Bellach) wedi mabwysiadu *Gweledigaeth Twf ar gyfer Economi Gogledd Cymru* ym mis Medi 2016. Mae'r weledigaeth yn nodi uchelgais strategol ar gyfer Gogledd Cymru ar gyfer datblygu cludiant a seilwaith, sgiliau a chyflogaeth ac arloesedd a thwf busnes. Yn dilyn hyn, gwahoddwyd Gogledd Cymru yn ffurfiol i ddatblygu'r weledigaeth yn 'Gais Twf' ar gyfer buddsoddiad cenedlaethol a chyflwyno pwerau gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am gynnydd gyda datblygiad y cais hwnnw ac yn amlinellu'r camau nesaf yn y broses.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Wrth i'r gwaith datblygu symud yn ei flaen, mae angen i drafodaeth camau cynnar ddechrau gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Ar hyn o bryd nid oes awdurdod i'r gwaith hwn gael ei wneud. Mae'r adroddiad hwn yn ceisio cymeradwyaeth i sefydlu Cydbwyllgor 'Cysgodol' ac i awdurdodi'r Arweinydd i gynrychioli Sir Ddinbych arno ac yn y trafodaethau cam cyntaf sydd eu hangen wrth aros i'r Cydbwyllgor llawn gael ei sefydlu'n ffurfiol. Bydd fersiwn o'r adroddiad hwn yn cael ei chyflwyno i bob un o'r 6 Chabinet.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod y Cabinet yn:

1. Nodi a chefnogi cynnydd datblygiad Cais Bargaen Twf cystadleuol ar gyfer y rhanbarth.
2. Cefnogi mewn egwyddor, y model llywodraethu a ffafrir, sef model cydbwyllgor statudol ar gyfer ei ddatblygu ymhellach, gydag adroddiad llawn ar gyfansoddiad a chylch gorchwyl a argymhellir, a Chytundeb Rhwng Awdurdodau, i ddilyn yn ddiweddarach yn y flwyddyn.
3. Awdurdodi'r Arweinydd i weithredu fel aelod Sir Ddinbych o Gydbwyllgor 'Cysgodol' yn y cyfnod interim.
4. Awdurdodi'r Arweinydd, ynghyd ag Arweinwyr y 5 cyngor partner arall, i ddechrau trafodaethau cam cyntaf cyfun gyda'r ddwy Lywodraeth dros raddfa a chynnwys amlinellol Cais Bargaen Twf, gan nodi na ddechreuir unrhyw ymrwymadau ariannol nac ymrwymadau eraill ar y cam cyntaf hwn o drafodaethau.

3.2 Bod y Cabinet yn cadarnhau eu bod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 3) fel rhan o'u hystyriaethau.

4. **Manylion yr adroddiad**

Gwnaeth y Cabinet fabwysiadu'r Weledigaeth Twf ar gyfer Economi Gogledd Cymru ym mis Medi 2016. Mae'r weledigaeth yn nodi uchelgais strategol ar gyfer Gogledd Cymru ar gyfer datblygu cludiant a seilwaith, sgiliau a chyflogaeth ac arloesedd a thwf busnes. Mae cabinet y pum cyngor arall, a sefydliadau partner eraill (Cyngor Busnes Gogledd Cymru a'r sefydliadau Addysg Uwch ac Addysg Bellach) wedi mabwysiadu'r strategaeth ar yr un pryd.

Nodau allweddol y strategaeth yw gwella cystadleurwydd y rhanbarth, i gynyddu gwerth ychwanegol gros yr economi rhanbarthol, lleihau'r bwlch rhwng y rhanbarth a chyfartaledd y DU, a thyfu busnes i greu swyddi newydd a diogelu swyddi presennol.

Mae Gogledd Cymru wedi'i wahodd yn ffurfiol i ddatblygu'r strategaeth yn 'Cais Twf' ar gyfer buddsoddiad cenedlaethol a dirprwyo pwerau i'r rhanbarth gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Mae ein gwaith rhanbarthol yn rhedeg yn baralel i geisiadau twf mewn rhanbarthau penodol o Loegr ac yn Ne Cymru. Mae'r ymrwymiad i gefnogi cais Gogledd Cymru wedi'i ail-nodi yn ddiweddar gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Mae disgwyliad bod cynnydd sylweddol yn cael ei wneud tuag at gau Cais yn y flwyddyn ariannol gyfredol. Ein terfyn amser gweithio yw dechrau trafodaethau gyda Llywodraethau o fis Tachwedd 2017 i ddod i gytundeb 'penawdau'r telerau' erbyn mis Mawrth 2018.

Mae gwaith yn mynd rhagddo ar gynnwys cais ffurfiol dan y pedair thema rhyng-gysylltiedig, sef (a) safleoedd cyflogaeth a thai strategol; (b) twf busnes ac arloesedd; (c) seilwaith cludiant a gwasanaethau; a (d) sgiliau, diweithdra a diwygio lles. Mae thema sy'n uno yn cael ei hystyried ar hyn o bryd hefyd.

Mae Cais Twf yn gynnig ffurfiol am fuddsoddiad y Llywodraeth a rhoi pwerau datganoledig. Mae'n ofynnol i ranbarthau sy'n gwneud cais gael model llywodraethu cyfreithiol, gwydn ac atebol ar gyfer cynllunio a gweithredu eu strategaeth. Disgwylir i ranbarthau fuddsoddi yn eu strategaethau eu hunain, ochr yn ochr â Llywodraeth(au), mewn dyraniadau cyfalaf, rhannu mewn benthyca cyfalaf, y defnydd o dir ac asedau, ac wrth ddarparu adnoddau capasiti proffesiynol a phrosiect. Disgwylir iddynt hefyd ofyn am gefnogaeth gan y sector preifat ar gyfer eu cynigion, gan alluogi a dylanwadu ar fuddsoddiad sector preifat fel rhan o'r pecyn Cais. Bydd pob cais wedi trafod amcanion a thargedau. Ar gyfer Gogledd Cymru, bydd y broses o wneud cais yn cynnwys Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru.

Caiff Ceisiadau Bargen Twf eu datblygu mewn 4 cam:- (i) gwahoddiad i gyflwyno Cais; (ii) cyswllt anffurfiol rhwng y Llywodraeth a'r rhanbarth perthnasol o ran cyfeiriad y Cais a'r cynnwys craidd; (iii) y cytundeb cam cyntaf a elwir yn Benawdau'r Telerau; (iv) cytundeb terfynol a chymeradwyo'r Cais, ar y cyd rhwng yr awdurdodau partner a Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Mae Cais Gogledd Cymru ar y

camau olaf o gam (ii) a'r nod o ddod i gytundeb Penawdau'r Telerau erbyn mis Mawrth 2018.

Cafodd Gweledigaeth Twf a Strategaeth y rhanbarth a fabwysiadwyd gan bob Cyngor yn 2016 eu datblygu mewn partneriaeth gyda'r sector preifat a phartneriaid allweddol eraill. Mae'r Weledigaeth yn ehangach o lawer na'r Cais Bargaen Twf. Mae'r Cais Twf yn gam cychwynnol i ddiogelu cyllid a phwerau i weithredu Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru ehangach.

Defnyddir y Cais Bargaen Twf i gael mynediad i gyllid ar gyfer prosiectau allweddol na fyddent yn cael eu hariannu gan Lywodraethau fel arall, e.e. gwaith paratoi i ddatgloi safleoedd cyflogaeth a thair strategol, ac i ychwanegu trosledd i Lywodraethau ymrwymo i fuddsoddiad mawr sy'n cael eu hystyried ond heb eu sicrhau eto, fel buddsoddiad mewn seilwaith rheilffyrdd a gwasanaethau wedi'u masnachfreintio, a chynlluniau cefnffordd. Caiff cynnwys manwl y Cais Bargaen Twf eu rhannu'n llawn gyda phob awdurdod partner, a phartneriaid eraill, i'w cymeradwyo, cyn dod i unrhyw gytundeb gyda'r ddwy Lywodraeth yn y cam Penawdau'r Telerau.

Bydd gan y rhanbarth drwydded a chyfle i weithio y tu hwnt i'r Cais i ddiogelu ei uchelgeisiau dros amser. Bydd y Cydbwyllgor a'r grwpiau swyddogion cefnogi a sefydlwyd i symud ymlaen gyda'r Fargaen Twf hefyd yn gallu manteisio ar gyfleoedd eraill i gefnogi a chyflawni'r weledigaeth a'r strategaeth.

Y Model Llywodraethu a Ffefrir

Mae trafod Ceisiadau Twf yn Lloegr yn arwain at fargeinion sy'n benodol i ardaloedd, ac mae eu teitlau yn aml yn cynnwys y term 'datganoli'. Mae'r model Bargaen Datganoli wedi bod yn ddadleuol ar brydiau, yn rhannol am fod gofyniad wedi bod i gytuno i faer etholedig ar gyfer y rhanbarth fel rhan o'r pecyn. Nid oes angen y model cyfansoddiadol hwn yng Nghymru. Y model llywodraethu rhanbarthol a ffefrir yw cydbwyllgor statudol. Mae angen trefniadau dros dro ar gyfer rheolaeth wleidyddol cam cyntaf y trafodaethau wrth aros am lunio cydbwyllgor. Felly, cynigir cydbwyllgor 'cysgodol', heb unrhyw bwerau gwneud penderfyniadau ffurfiol.

Mae'r model cydbwyllgor statudol yn fodel hysbys, ond mae cyfyngiadau iddo. Mae amlinelliad o'r cylch gorchwyl a awgrymir wedi ei nodi yn Atodiad 2.

Er mwyn cefnogi'r cydbwyllgor bydd angen awdurdod lletyol i ddarparu cefnogaeth gyfreithiol, ysgrifenyddol a gweinyddol. Bydd angen un neu fwy o awdurdodau lletyol hefyd i gynnal y swyddogion proffesiynol a fydd yn rheoli'r rhaglenni a'r prosiectau i weithredu'r cais twf. Nid oes awdurdod/awdurdodau lletyol wedi'u cytuno eto.

Bydd y cydbwyllgor yn gofyn am gyfansoddiad, a fydd yn cynnwys y cylch gorchwyl ar gyfer ei swyddogaethau, a bydd yn cael ei danategu gan Gytundeb Rhwng Awdurdodau. Bydd Cytundeb Rhwng Awdurdodau yn nodi sut y bydd y cydbwyllgor yn cael ei lywodraethu, sut y bydd penderfyniadau yn cael eu gwneud gan gynnwys pa benderfyniadau a gaiff eu cadw ar gyfer cymeradwyaethau unigol cynghorau, rolau awdurdodau lletyol, sut y bydd cyfraniadau ariannol yn cael eu dosrannu, a sut y bydd risgiau a manteision yn cael eu rhannu.

Yr aelodaeth a argymhellir o'r cydbwyllgor yw Arweinydd pob un o'r chwe chyngor. Byddai gan bob arweinydd ddirprwy a enwebwyd, a byddai prif weithredwyr a gweithwyr proffesiynol arweiniol eraill yn cynghori'r Pwyllgor.

Mae opsiwn i'r Cydbwyllgor gyfethol aelodau o sefydliadau partner allweddol, yn bennaf:-

- Cyngor Busnes Gogledd Cymru;
- Addysg Uwch (Prifysgolion Bangor a Wrecsam-Glyndŵr); ac
- Addysg Bellach (Coleg Cambria a Grŵp Llandrillo Menai).

Byddai cynrychiolwyr sefydliadau partner yn aelodau cynghorol heb hawliau pleidleisio.

Mae'r model a argymhellir a'i swyddogaethau yn gyson gyda'r model a gynigir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer llywodraethu rhanbarthol. Felly, mae'r model yn ddiogel at y dyfodol yn erbyn deddfwriaeth Llywodraeth Cymru a ddisgwylir sydd i ddod.

Gan ystyried canologrwydd seilwaith cludiant a gwasanaethau i'r strategaeth, disgwylir i'r Cydbwyllgor fod angen Is-Bwyllgor Cludiant arbenigol. Bydd aelodaeth yr Is-Bwyllgor hwn yn cynnwys yr aelodau cabinet portffolio cludiant o'r chwe awdurdod a gwahoddir partneriaid fel ymgynghorwyr fel bo angen. Gallai fod ag awdurdod lletyol ar wahân i'r un a fydd yn cynnal y cydbwyllgor.

Bydd angen i rôl Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru addasu i ddarparu ar gyfer y trefniadau llywodraethu sy'n newid. Mae'r Bwrdd Uchelgais yn cefnogi newid a'r Cais Bargen Twf Economaidd. Mae awydd cryf i gadw Band Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru sydd wedi bod ar y rhan fwyaf o waith datblygiad economaidd rhanbarthol, a hefyd Partneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol Gogledd Cymru a ariennir gan Lywodraeth Cymru, a gynigir a fyddai'n dod dan gyfarwyddyd strategol y Cydbwyllgor yn y model llywodraethu arfaethedig.

Mae gwaith yn cael ei wneud ar gyfansoddiad a chylch gorchwyl diwygiedig ar gyfer Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, a rhoddir ystyriaeth i gylch gwaith sy'n cynnwys:

- Aseidiadau rhanbarthol o angen a chyfle i arwain strategaeth;
- Datblygiad cysyniadau prosiect ar gyfer ystyriaeth; ac
- Adolygiad traws-sector a gwerthusiad o gynnydd ac effaith ar gamau allweddol gweithredu strategaeth.

Bydd angen rhoi ystyriaeth hefyd i'r model mwyaf effeithiol a gwobrwyol ar gyfer trosolwg ac archwilio. Bydd angen dibynnu ar archwilio lleol ar y cam hwn i adolygu'r trefniadau ar gyfer Cais Bargen Twf wrth iddynt ddatblygu. Bydd opsiwn i ystyried model rhanbarthol ar gyfer trosolwg ac archwilio, o bosibl gan gynnwys chwe chadeirydd y pwyllgorau awdurdod lleol perthnasol, yn ddiweddarach.

Camau Nesaf

Yn dilyn cytundeb o ran Penawdau'r Telerau gyda Llywodraethau, bydd angen i'r prosiectau yn y Cais fodloni profion model busnes pum achos y Llywodraeth ar gyfer diwydrwydd dyladwy. Bydd hwn yn gam dwys o gynllunio prosiect a rhaid iddo

ddechrau cyn diwedd y flwyddyn galendr yn 2017 ac ni fydd gan y rhanbarth y capasiti pwrpasol heb adnoddau dros dro ychwanegol.

Mae capasiti cyfyngedig gan y rhanbarth i reoli cam nesaf datblygiad a thrafodaeth y Cais. Mae gwaith datblygu wedi'i reoli ar y cyd gan y rhwydwaith proffesiynol sy'n cefnogi Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru hyd yma, sef y Grŵp Rheoli Rhaglen, gyda swyddogion unigol yn cymryd rolau arweiniol ar ran y Grŵp. Mae'r ymdrech hon ar y cyd wedi'i chefnogi gan y nifer fach o swyddogion rhanbarthol a gedwir. Bydd gofyn i'r partneriaid rhanbarthol wneud buddsoddiad mewn grŵp gweithredol rhanbarthol i gwblhau'r Cais a rheoli ei weithrediad yn y tymor hwy. Felly, mae argymhelliad i wneud cyfraniad refeniw blynyddol gan bob partner rhanbarthol allweddol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae datblygu'r Economi Leol wedi bod yn flaenoriaeth gorfforaethol ar gyfer y Cyngor. Tra gall llawer o'r gwaith gael ei wneud ar hyn ar lefel lleol, nid oes amheuaeth fod cryfhau'r economi rhanbarthol hefyd yn hanfodol. Mae'r gwaith i weithredu Gweledigaeth ar y cyd ar gyfer Twf Economaidd i Ogledd Cymru yn gydran graidd.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes dim goblygiadau adnoddau ychwanegol uniongyrchol yn codi o ganlyniad i'r adroddiad hwn ar y cam hwn, ar wahân i wneud cyfraniad refeniw o £50k o gyllidebau 2017/2018. Mae hyn eisoes wedi'i ddarparu yn y gyllideb refeniw ar gyfer y tîm Datblygu Economaidd a Busnes. Yn y tymor hwy, bydd costau refeniw parhaus o wasanaethu cydbwyllgor, a'r costau mwy sylweddol ar gyfer rheoli rhaglen a phrosiect ar gyfer datblygu a gweithredu'r strategaeth o fis Ebrill 2018.

Mae costau cyfalaf posibl yn cael eu gwerthuso a rhoddir ystyriaeth fanwl o ran sut gall y partneriaid gyfyngu ar eu hatebolrwydd a pha mor agored ydynt i risg ariannol fel rhan o drafodaethau'r Cais Bargaen Twf. Caiff cynlluniau cyfalaf eu datblygu ar werthusiad achos busnes llym, a fydd yn ceisio sefydlu manteision i'r economi sy'n rhagori'n sylweddol ar gostau buddsoddi.

Fel rhan o Fargaen Twf, bydd gofyn i Lywodraeth y DU ad-dalu prif gyfran swm cyfalaf benthycu ar gyfer cynigion a gymeradwywyd. Hyd yma, mae'r rhan fwyaf o fargeinion wedi cynnwys Cymeradwyaeth Benthycu'r Trysorlys a rhywfaint o gyllid refeniw presennol Llywodraeth y DU i gael ei integreiddio gyda chyllid lleol presennol i gael gwerth gwell o raglenni integredig. Yng Nghymru, mae gwariant lleol yn cynnwys cyllid refeniw Llywodraeth Cymru ar gyfer rhaglenni penodol.

Byddai dirprwyo cyfran o dwf Cyfradd Busnes i awdurdodau lleol yn darparu ffrwd fuddsoddi.

Mae Ceisiadau Bargaen Twf mewn manau eraill, gan gynnwys Partneriaeth Bae Abertawe, sy'n gymharydd defnyddiol, yn gosod cysail ar gyfer cyllid. Gallai gwerth ariannol cronfeydd newydd i gael eu neilltuo gan Lywodraethau i gefnogi'r Cais Bargaen Twf, ar sail maint cymharol y boblogaeth ranbarthol i Ranbarthau Dinas Caerdydd a Bae Abertawe, fod tua £240M. Mae mynediad i

gronfeydd cenedlaethol eraill, fel Cronfeydd Arloesedd a Sector Llywodraeth y DU, yn bosibl drwy'r Cais Bargen Twf.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Cynhaliwyd Asesiad o Effaith ar Les pan wnaeth Cabinet ystyried y cynigion Twf ym mis Chwefror 2017. Mae copi ynghlwm yn Atodiad 3.

Y prif gasgliadau oedd effaith gadarnhaol ar Ogledd Cymru yn gyffredinol a Sir Ddinbych yn benodol. Daw prif fanteision o'r mwy o gyfleoedd cyflogaeth, gweithgarwch economaidd, cyfoeth a lles personol a busnes y bydd ei weithgareddau yn creu, yn arwain at gymunedau mwy bywiog a chynaliadwy, gyda llai o amddifadedd a diweithdra, a gostyngiad yn yr anghydraddoldeb sy'n deillio o amddifadedd.

Mae risgiau, fodd bynnag - o ran pa mor gynhwysol fydd y twf a'r effaith y gallai twf gael ar y rhanbarth yn gyffredinol a Sir Ddinbych yn benodol. Bydd rheoli'r risgiau hyn yn gofyn am gamau bwriadol gan Gynghorau Gogledd Cymru a'u partneriaid. Mae rhai mesurau lliniaru eisoes ar y gweill, mae angen datblygu eraill.

Mae'r Grŵp Rheoli Rhaglen wedi cynhyrchu nodyn briffio ar y Cais Twf a Lles Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae copi wedi'i atodi yn Atodiad 4.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Mae cynnal ymgynghoriad helaeth o flaen llaw yn ategu'r ddogfen gweledigaeth a strategaeth fel y nodir yn yr adroddiad. Mae datblygu cynnwys y Cais Bargen Twf yn broses gynhwysol gyda chyfranogiad sylweddol ar draws y sector cyhoeddus a busnes.

Rhoddodd Cabinet ystyriaeth i'r Weledigaeth Twf ym mis Medi 2016 a'r cynnig i sefydlu Cydbwyllgor statudol ym mis Chwefror 2017. Mae Cynghorwyr wedi cael eu briffio ar fwriadau strategol y Weledigaeth Twf a'r Strategaeth.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bydd angen rhoi ystyriaeth ofalus i'r model llywodraethu terfynol a'r ffordd caiff cyfraniadau neu ymrwymadau ariannol eu cymeradwyo yn y dyfodol. Bydd angen ystyried y trefniadau cynnal a gweinyddu hefyd i sicrhau bod y costau a'r raddfa yn gymesur i werth y cais a'r rhaglen ariannu bosibl. Bydd goblygiadau cost uniongyrchol a nodir angen eu cynnwys o fewn yr adnoddau gwasanaeth presennol.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae cynllun rheoli risg manwl yn cael ei ddatblygu fel rhan o'r Cais Twf.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

a.2 Deddf Llywodraeth Leol 2000

a.101 Deddf Llywodraeth Leol 1972